

II

*(Komunikaty)*KOMUNIKATY INSTYTUCJI, ORGANÓW I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH
UNII EUROPEJSKIEJ

KOMISJA EUROPEJSKA

KOMUNIKAT KOMISJI

Wytyczne dotyczące dostępu do rynku pracy, kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych w przypadku osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie

(2022/C 233/01)

1. WPROWADZENIE

Od początku rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie ponad 6,5 mln osób uciekło z Ukrainy i przedostało się do UE; około 3 mln osób zarejestrowało się, aby uzyskać tymczasową ochronę, a większość tych osób to kobiety z dziećmi ⁽¹⁾. Z dostępnych do tej pory danych wynika, że jedynie stosunkowo niewielka liczba osób w wieku produkcyjnym weszła na unijny rynek pracy lub zarejestrowała się w publicznych służbach zatrudnienia. Wśród możliwych powodów takiej sytuacji można wymienić: przeżytą traumę fizyczną i psychiczną, trwający proces aklimatyzacji w przyjmujących państwach członkowskich, brak informacji na temat dostępnych możliwości lub też inne bariery (takie jak bariery językowe, konieczność opieki nad dziećmi).

Chociaż nie jest pewne, ile osób prawdopodobnie pozostanie w UE ani jakie będą możliwości powrotu, oczekuje się, że liczba osób chcących wejść na rynek pracy w państwach członkowskich będzie rosła.

Szybka i skuteczna integracja na rynku pracy ma znaczenie zarówno dla społeczności przyjmujących, jak i osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie, dla których taka integracja oznacza możliwość odbudowy swojego życia i dalszego rozwoju umiejętności. Będzie to korzystne z punktu widzenia osób zainteresowanych, UE oraz w ostatecznym rozrachunku w kontekście odbudowy Ukrainy.

Niniejszy komunikat zawiera wytyczne polityczne dotyczące działań państw członkowskich w zakresie dostępu do rynku pracy, kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych skierowanych do osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie.

Niniejsze wytyczne stanowią uzupełnienie i kontynuację działań już podjętych na szczeblu UE w celu wsparcia osób przybywających do UE. 4 marca 2022 r. przyjęto decyzję wykonawczą Rady (UE) 2022/382 ⁽²⁾ stwierdzającą istnienie masowego napływu wysiedleńców z Ukrainy w rozumieniu art. 5 dyrektywy 2001/55/WE („dyrektywa w sprawie tymczasowej

⁽¹⁾ Najnowsze dane pochodzące od unijnej sieci ds. reagowania w obszarze migracji i na wypadek kryzysu migracyjnego (plan gotowości).

⁽²⁾ Dz.U. L 71 z 4.3.2022, s. 1.

ochrony”) i skutkującą wprowadzeniem tymczasowej ochrony ⁽²⁾. 21 marca Komisja przedstawiła wytyczne operacyjne dotyczące wykonania tej decyzji ⁽³⁾ („wytyczne operacyjne”), 23 marca komunikat w sprawie przyjmowania osób uciekających przed wojną w Ukrainie ⁽⁴⁾ (komunikat z 23 marca”), a także 5 kwietnia zalecenie Komisji w sprawie uznawania kwalifikacji osób uciekających z Ukrainy przed rosyjską inwazją ⁽⁵⁾ („zalecenie w sprawie uznawania kwalifikacji”). Na posiedzeniu nadzwyczajnym Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych 28 marca Komisja, we współpracy z francuską prezydentką w Radzie UE, przedstawiła dziesięciopunktowy plan na rzecz zacieśnienia europejskiej współpracy w ramach przyjmowania osób uciekających przed wojną z Ukrainy ⁽⁷⁾. Te podstawowe dokumenty zostaną aktualizowane, aby odzwierciedlić zmieniające się okoliczności oraz aby zapewnić przydatne dodatkowe wytyczne.

Osoby korzystające z tymczasowej ochrony mają prawo dostępu do unijnego rynku pracy, kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych. W komunikacie z 23 marca Komisja zachęca państwa członkowskie do przyznania dostępu do rynku pracy i rozszerzenia zakresu stosowania art. 12 dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony i stosowania go również wobec osób korzystających z odpowiedniej ochrony przewidzianej w prawie krajowym, jak wskazano w art. 2 ust. 2 decyzji wykonawczej Rady (UE) 2022/382 („odpowiednia ochrona przewidziana w prawie krajowym”). Podobnie w niniejszym komunikacie Komisja zachęca państwa członkowskie w miarę możliwości do rozszerzenia zakresu stosowania przepisów dotyczących kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych, zawartych w art. 14 dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony i stosowania tych przepisów również wobec osób korzystających z odpowiedniej ochrony przewidzianej w prawie krajowym. Niniejszy komunikat dotyczy zatem osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie, które kwalifikują się do tymczasowej ochrony na podstawie dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony, a także do osób kwalifikujących się do odpowiedniej ochrony przewidzianej w prawie krajowym.

Komisja prowadzi wymianę informacji wieloma różnymi kanałami z organami krajowymi, partnerami społecznymi i gospodarczymi, sektorem prywatnym i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego biorącymi udział w przyjmowaniu i integracji osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie. Platforma solidarności ⁽⁸⁾ zapewnia koordynację współpracy między państwami członkowskimi, na przykład w zakresie tworzenia map potrzeb, zasobów, zdolności przyjmowania i przenoszenia, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób najbardziej narażonych, zwłaszcza dzieci. Komisja utworzyła wielojęzyczną stronę internetową zawierającą informacje dla osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie na temat przysługujących im praw, możliwości i procedur przeprowadzanych po ich przybyciu do UE ⁽⁹⁾. Ponadto w ramach szeregu inicjatyw na szczeblu UE zapewnia się, aby państwa członkowskie mogły w pełni korzystać ze środków unijnych, chodzi tu zwłaszcza o „Działanie w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie” (inicjatywa „CARE”) ⁽¹⁰⁾.

Skala i tempo napływu uchodźców są bezprecedensowe i wymagają skutecznej reakcji na wszystkich szczeblach. Celem niniejszego dokumentu jest zapewnienie wytycznych politycznych, które mają ułatwić państwom członkowskim integrację na rynku pracy osób przybywających z Ukrainy. Przedstawiono w nim konkretne działania, które państwa członkowskie mogą podejmować na podstawie wniosków i najlepszych praktyk zgromadzonych w ostatnich miesiącach i od czasu kryzysu migracyjnego w latach 2015–2016. Skuteczna integracja na rynku pracy zależy również od środków wprowadzanych w innych obszarach, takich jak dostęp do zakwaterowania, opieki zdrowotnej (w tym w zakresie zdrowia psychicznego i zdrowia reprodukcyjnego), ochrony i usług socjalnych, a także, w przypadku rodziców, do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem i edukacji szkolnej. Działania podejmowane przez Komisję we wszystkich obszarach ⁽¹¹⁾ wzajemnie się uzupełniają.

⁽²⁾ Jak wskazano w wytycznych operacyjnych i w komunikacie z 23 marca, w art. 2 ust. 1 decyzji wykonawczej Rady (UE) 2022/382 przewiduje się, że – oprócz obywateli Ukrainy – obywatele państw trzecich lub bezpaństwowcy korzystający z ochrony międzynarodowej w Ukrainie oraz członkowie ich rodzin powinni otrzymać tymczasową ochronę, jeżeli zamieszkivali w Ukrainie przed 24 lutego 2022 r. lub w tym dniu. W przypadku obywateli państw trzecich zamieszkujących w Ukrainie przed 24 lutego lub w tym dniu i posiadających zezwolenie na pobyt stały, którzy nie mogą bezpiecznie powrócić do swojego kraju pochodzenia, państwa członkowskie stosują tymczasową ochronę albo odpowiednią ochronę przewidzianą w ich prawie krajowym (art. 2 ust. 2 decyzji wykonawczej Rady). Państwa członkowskie mogą również przyznać tymczasową ochronę innym obywatelom państw trzecich, którzy przebywali legalnie w Ukrainie i nie są w stanie powrócić (art. 2 ust. 3 decyzji wykonawczej Rady). Jak wskazano w wytycznych operacyjnych, tymczasowa ochrona wprowadzona decyzją wykonawczą Rady trwa rok od wejścia w życie decyzji, tj. od 4 marca 2022 r. do 4 marca 2023 r., zgodnie z art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/55/WE. Jeżeli w tym okresie Rada nie przyjmie, na wniosek Komisji, decyzji o zakończeniu tymczasowej ochrony, zostanie ona automatycznie przedłużona o sześć miesięcy, tj. do 4 września 2023 r., a następnie o kolejne sześć miesięcy, tj. do 4 marca 2024 r.

⁽⁴⁾ Komunikat Komisji w sprawie wytycznych operacyjnych dotyczących wykonania decyzji wykonawczej Rady 2022/382 stwierdzającej istnienie masowego napływu wysiedleńców z Ukrainy w rozumieniu art. 5 dyrektywy 2001/55/WE i skutkującej wprowadzeniem tymczasowej ochrony (Dz.U. C 126 I z 21.3.2022, s. 1).

⁽³⁾ COM(2022) 131 final.

⁽⁵⁾ Zalecenie Komisji (UE) 2022/554 z dnia 5 kwietnia 2022 r. w sprawie uznawania kwalifikacji osób uciekających z Ukrainy przed rosyjską inwazją (Dz.U. L 107 I z 6.4.2022, s. 1).

⁽⁷⁾ Rada ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych Dziesięciopunktowy plan (europa.eu)

⁽⁸⁾ Platforma utworzona przez Komisję na podstawie art. 24–27 dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony.

⁽⁹⁾ Informacje dla osób uciekających z Ukrainy przed wojną | Komisja Europejska (europa.eu)

⁽¹⁰⁾ Ukraina: ostateczne przyjęcie CARE | Europejski Fundusz Społeczny Plus (europa.eu)

⁽¹¹⁾ Obecnie prowadzone są dalsze działania w tych obszarach – zob. na przykład inicjatywy służące realizacji dziesięciopunktowego planu, w tym inicjatywa „bezpieczne domy”; w obszarze edukacji Komisja przygotowuje Wytyczne polityczne dotyczące wspierania włączania ukraińskich uchodźców do systemu edukacji: uwagi, najważniejsze zasady i praktyki (schooleducationgateway.eu).

Państwa członkowskie zachęca się do wdrożenia wytycznych określonych w niniejszym komunikacie zgodnie z zasadami Europejskiego filaru praw socjalnych⁽¹²⁾, które mają podstawowe znaczenie w kontekście sprawiedliwych i prawidłowo funkcjonujących rynków pracy i systemów ochrony socjalnej w Europie. Wiele działań uwzględnionych w opracowanym przez Komisję Planie działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027⁽¹³⁾ jest szczególnie istotnych z punktu widzenia osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie. Należy również zwrócić uwagę na kwestię niedyskryminacji i szczególną podatność na zagrożenia konkretnych grup bardziej narażonych na dyskryminację, w tym Romów i osób należących do mniejszości rasowych i etnicznych, osób z niepełnosprawnościami i społeczność LGBTIQ+.

UE będzie dalej współpracować z **władzami ukraińskimi** w celu wspierania środków zapewniających, aby osoby uciekające przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie mogły korzystać z przysługujących im praw. We wspieraniu osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie szczególną rolę odgrywa **ukraińska diaspora w UE**.

2. DOSTĘP DO RYNKU PRACY I SZKOLEŃ

2.1. Praca najemna i praca na własny rachunek

Dla osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie, które są w stanie i chcą podjąć pracę, kwestią najwyższej wagi jest szybki i skuteczny dostęp do rynku pracy oraz szybka i skuteczna integracja na tym rynku. Takie osoby mogą podjąć pracę najemną lub działalność na własny rachunek, dzięki czemu mogą również osiągnąć niezależność finansową, odbudować swoje życie, uczestniczyć w życiu społeczności lokalnej i zintegrować się z nią podczas pobytu w UE. Będzie to korzystne z punktu widzenia osób zainteresowanych, UE oraz w ostatecznym rozrachunku w kontekście odbudowy Ukrainy.

Osoby korzystające z tymczasowej ochrony powinny móc podejmować pracę najemną lub działalność na własny rachunek na zasadach obowiązujących w danym zawodzie. Ze względu na określoną politykę na rynku pracy państwa członkowskie mogą w tym względzie dawać pierwszeństwo obywatelom Unii Europejskiej oraz obywatelom państw związanych Porozumieniem o Europejskim Obszarze Gospodarczym, a także legalnie przebywającym obywatelom państw trzecich otrzymującym zasiłki dla bezrobotnych. Stosuje się ogólne prawa obowiązujące w państwach członkowskich w odniesieniu do wynagrodzenia, dostępu do systemu zabezpieczenia społecznego dla pracowników najemnych lub osób prowadzących działalność na własny rachunek oraz innych warunków pracy i zatrudnienia.

W komunikacie z 23 marca Komisja zaleciła, aby państwa członkowskie w jak najszerszy sposób interpretowały prawa przyznane na podstawie dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony w zakresie dostępu do unijnego rynku pracy, stosując wyjątki od swobodnego przemieszczania się na rynku wewnętrznym wyłącznie w należycie uzasadnionych okolicznościach. Komisja zachęca państwa członkowskie do przyznawania takiego dostępu do rynku pracy również osobom korzystającym z odpowiedniej ochrony przewidzianej w prawie krajowym. W zaleceniu w sprawie uznawania kwalifikacji Komisja zaleciła również, aby państwa członkowskie nie wprowadzały ani nie utrzymywały wymogu, zgodnie z którym przedsiębiorstwa muszą udowodnić, że nie były w stanie zatrudnić obywatela UE, zanim zatrudnią osobę korzystającą z tymczasowej ochrony.

Należy również unikać wyzysku i pracy nierejestrowanej. Europejski Urząd ds. Pracy wspiera wymianę najlepszych praktyk za pośrednictwem europejskiej platformy na rzecz usprawnienia współpracy w zakresie przeciwdziałania pracy nierejestrowanej⁽¹⁴⁾ z myślą o zwalczaniu ewentualnych nadużyć lub wyzysku pracowników. W ostatnich latach platforma ta służy do propagowania kompleksowego podejścia obejmującego środki zapobiegawcze (takie jak zwiększanie świadomości i informowanie) i sankcje wprowadzane w wyniku kontroli w miejscu pracy⁽¹⁵⁾.

Ważną rolę w integracji na rynku pracy, informowaniu przybywających osób oraz nawiązywaniu kontaktów między osobami poszukującymi pracy i pracodawcami odgrywają publiczne służby zatrudnienia. Służby te współpracują i koordynują działania z innymi zainteresowanymi stronami, takimi jak pozostałe administracje krajowe, władze gmin, partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacje migrantów i ukraińska diaspora, w celu zapewnienia terminowego i ukierunkowanego wsparcia. Publiczne służby zatrudnienia są również głównymi dostawcami usług EURES⁽¹⁶⁾, a z części tych usług mogą korzystać osoby uciekające przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie. Komisja jest gotowa dalej ułatwiać wymianę i współpracę w tym obszarze za pośrednictwem sieci publicznych służb zatrudnienia.

⁽¹²⁾ Europejski filar praw socjalnych | Komisja Europejska (europa.eu)

⁽¹³⁾ COM(2020) 758 final.

⁽¹⁴⁾ Europejska platforma na rzecz usprawnienia współpracy w zakresie przeciwdziałania pracy nierejestrowanej | Europejski Urząd ds. Pracy (europa.eu)

⁽¹⁵⁾ Takie projekty finansowane są również w ramach EFS, zob. np. Integrazione migranti Progetto PIU' SUPREME (lavoro.gov.it).

⁽¹⁶⁾ EURES (europa.eu) jest europejską siecią współpracy służb zatrudnienia mającą na celu ułatwianie swobodnego przepływu pracowników. Zob. w szczególności sekcja „życie i praca”.

Badanie wśród publicznych służb zatrudnienia:

W marcu 2022 r. Komisja rozpoczęła badanie wśród publicznych służb zatrudnienia, w wyniku którego ustalono, że szybko dostosowały one odpowiednie procesy za pomocą informacji publikowanych online w wielu językach (czasem również w języku ukraińskim) i za pośrednictwem specjalnych doradców. W niektórych państwach publiczne służby zatrudnienia utworzyły specjalne oddziały ds. osób poszukujących pracy oczekujących przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie oraz, w niektórych przypadkach, reklamują oferty pracy skierowane konkretnie do takich osób. Niektóre publiczne służby zatrudnienia są już obecne w punktach i służbach recepcyjnych, a niektóre wchodzą w skład wspólnych grup lub grup zadaniowych reagowania kryzysowego działających na rzecz osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie. Na przestrzeni ostatnich lat wiele publicznych służb zatrudnienia zyskało znaczne doświadczenie w zakresie rejestrowania, profilowania i wspierania osób ubiegających się o azyl i uchodźców pod kątem ich integracji na rynku pracy, w związku z czym zachęca się je do współpracy i wymiany dobrych praktyk za pośrednictwem sieci publicznych służb zatrudnienia.

Komisja współpracuje również z partnerami społecznymi i gospodarczymi w ramach europejskiego partnerstwa na rzecz integracji⁽¹⁷⁾ z myślą o pogłębianiu integracji na rynku pracy osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie. Państwa członkowskie zachęca się również do przyjęcia podejścia zakładającego zaangażowanie wielu partnerów gospodarczych i społecznych na szczeblu krajowym, którzy odgrywają kluczową rolę w zapewnieniu skutecznego tworzenia i dostępności możliwości podjęcia pracy najemnej i działalności na własny rachunek z zapewnieniem koniecznego wsparcia.

Komisja zachęca państwa członkowskie, aby wprowadzając środki dotyczące dostępu do zatrudnienia i samozatrudnienia:

— **udostępniały informacje:**

- **na temat wsparcia dostępnego dla osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie.** Zakres takiego informowania wykracza poza zobowiązanie prawne do udzielania takim osobom informacji na temat przysługujących im praw i obejmuje udzielanie informacji dotyczących wsparcia, takiego jak poradnictwo zawodowe, doradztwo, mentoring, ochrona przed dyskryminacją (zwłaszcza w okresie ciąży i początków rodzicielstwa) i środki zapewniające równowagę między życiem zawodowym a prywatnym. Tego typu informacje można zawrzeć w dokumencie przekazywanym na podstawie art. 9 dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony, najlepiej w języku odbiorcy, a także można je udostępniać za pośrednictwem specjalnych stron internetowych, aplikacji lub reklam. Państwa członkowskie zachęca się do sporządzania podobnego dokumentu i zestawu informacji dostępnych również dla osób kwalifikujących się do korzystania z odpowiedniej ochrony przewidzianej w prawie krajowym;
- na temat praw osób korzystających z tymczasowej ochrony i odpowiedniej ochrony przewidzianej w prawie krajowym **punktem służb integracji, władzom lokalnym, instytucjom zabezpieczenia społecznego, potencjalnym pracodawcom i partnerom społecznym.** Takie informacje można przekazywać w ramach sesji informacyjnych i szkoleniowych oraz poprzez zachęcanie takich podmiotów do udziału w inicjatywach na szczeblu UE, takich jak Pakt na rzecz umiejętności⁽¹⁸⁾;
- **ułatwiały integrację na rynku pracy** osób korzystających z tymczasowej ochrony i w stosownych przypadkach osób korzystających z odpowiedniej ochrony przewidzianej w prawie krajowym w drodze:
 - zachęcania osób przybywających do UE do **szybkiego zarejestrowania się w publicznych służbach zatrudnienia**, np. poprzez przekazywanie takich informacji w chwili przyjazdu lub w punktach recepcyjnych i za pośrednictwem służb recepcyjnych;

⁽¹⁷⁾ Europejskie partnerstwo na rzecz integracji (europa.eu) – partnerstwo Komisji Europejskiej i pięciu partnerów społecznych i gospodarczych (ETUC, Konfederacja Europejskiego Biznesu, UEAPME, CEEP, Eurochambres). Od czasu utworzenia partnerstwa w 2017 r. partnerzy społeczni i gospodarczy zrealizowali wiele różnego rodzaju działań w zakresie integracji na rynku pracy w ponad 20 państwach UE. Komisja Europejska współfinansuje szereg innowacyjnych projektów wspierających integrację uchodźców i innych migrantów na rynku pracy. Komisja współpracuje z partnerami społecznymi i gospodarczymi, aby zacieśnić europejskie partnerstwo na rzecz integracji i uwzględnić problematykę integracji na rynku pracy osób uciekających przed rosyjską inwazją na Ukrainę.

⁽¹⁸⁾ Europejski pakt na rzecz umiejętności stanowi oparty na wspólnym zaangażowaniu model rozwoju umiejętności w Europie. Komisja mobilizuje zainteresowane strony paktu do tego, aby oferowały one konkretne możliwości szkoleń i zatrudnienia dla osób uciekających przed rosyjską inwazją na Ukrainę.

- odzwierciedlania **potrzeb osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie** w pracy organów krajowych i publicznych służb zatrudnienia poprzez:
 - przykładanie szczególnej uwagi, na początkowym etapie, do **zawodów, w ramach wykonywania których osoby korzystające z tymczasowej ochrony i odpowiedniej ochrony przewidzianej w prawie krajowym mogą wspierać pozostałe osoby uciekające przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie** (np. lekarze, pielęgniarki, nauczyciele i instruktorzy, pracownicy wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, doradcy zawodowi, a także doradcy w biurach publicznych służb zatrudnienia). Cel ten można osiągnąć, ograniczając bariery utrudniające wykonywanie takich zawodów i współpracując z władzami ukraińskimi i ukraińską diasporą;
 - szczególnego uwzględniania kwestii **dostępu kobiet do rynku pracy** i priorytetowego zaspokojenia potrzeb kobiet z dziećmi, w tym jeżeli chodzi o przysługujące im prawo dostępu do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem i edukacji szkolnej, gdyż w ten sposób można pomóc im w podjęciu zatrudnienia;
 - zachęcania do zatrudniania w sektorach i zawodach, w których w przyjmujących państwach członkowskich występują **niedobory pracowników na rynku pracy**. Dokonywaną przez państwa członkowskie ocenę kwestii, jakie umiejętności i gdzie są potrzebne, w tym na szczeblu regionalnym, może ułatwić **przeznaczona przez Cedefop analiza wakatów na terenie Europy** ⁽¹⁹⁾. Przy identyfikacji potrzeb przez państwa członkowskie pomocne może okazać się sprawozdanie Europejskiego Urzędu ds. Pracy z analizy zawodów deficytowych i nadwyżkowych ⁽²⁰⁾;
 - **zwiększania świadomości na temat różnorodności w miejscu pracy i organizacji kursów wprowadzających kształtujących świadomość obywatelską/społeczno-kulturową**, z uwzględnieniem potrzeb konkretnych grup (np. kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób należących do mniejszości itp.), które należy informować o prawach w zakresie niedyskryminacji i o tym, co należy zrobić, gdy takie prawa są łamane;
 - umocnienia ram wspomagających w zakresie dostępu do **zatrudnienia i samozatrudnienia** poprzez:
 - **udzielanie wsparcia pracodawcom** zatrudniającym osoby uciekające przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie oraz **zapewnienie świadczeń na zakładanie przedsiębiorstwa typu start-up**. Działania integracyjne mogą również być wspierane przez przedsiębiorstwa i sieci **gospodarki społecznej**;
 - **tworzenie programów wsparcia przedsiębiorczości** na rzecz osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie, które to programy mogą obejmować np. szkolenia, mentoring, coaching i wsparcie w tworzeniu sieci kontaktów, a także mikrofinansowanie lub połączenie środków wsparcia finansowego i niefinansowego. Do tego celu można wykorzystać **instrument Better Entrepreneurship Policy** ⁽²¹⁾;
 - **propagowanie europejskich programów wsparcia przedsiębiorczości**, takich jak program „Erasmus” dla młodych przedsiębiorców ⁽²²⁾ i Europejska Sieć Przedsiębiorczości ⁽²³⁾;
- **zapewniały jak najszerszy dostęp do rynku pracy** pracownikom najemnym i osobom samozatrudnionym w drodze:
 - **wyeliminowania ryzyka wyzysku i pracy nierejestrowanej** ⁽²⁴⁾ dzięki zapewnieniu współpracy między poszczególnymi podmiotami, w tym organami ścigania i inspektoratami pracy, zgodnie z całościowym podejściem propagowanym w ostatnich latach w ramach europejskiej platformy na rzecz usprawnienia współpracy w zakresie przeciwdziałania pracy nierejestrowanej, strategii UE w zakresie zwalczania handlu ludźmi na lata 2021–2025 ⁽²⁵⁾ i wspólnego planu zwalczania handlu ludźmi służącego wyeliminowaniu ryzyka handlu ludźmi i wspieraniu ewentualnych ofiar znajdujących się wśród osób uciekających przed wojną w Ukrainie ⁽²⁶⁾;

⁽¹⁹⁾ Skills-OVATE | CEDEFOP (europa.eu)

⁽²⁰⁾ Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych w 2021 r. | Europejski Urząd ds. Pracy (europa.eu)

⁽²¹⁾ Strona główna | Instrument Better Entrepreneurship Policy: opracowany przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju i Komisję instrument internetowy przeznaczony dla osób odpowiedzialnych za wyznaczanie kierunków politycznych oraz dla innych zainteresowanych stron na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, które chcą sprawdzić, w jaki sposób polityka publiczna umożliwia: wspieranie kobiet, młodzieży, migrantów i bezrobotnych w zakładaniu przedsiębiorstw i samozatrudnieniu, wspieranie rozwoju przedsiębiorstw społecznych.

⁽²²⁾ Program „Erasmus” dla młodych przedsiębiorców (erasmus-entrepreneurs.eu): pomaga początkującym europejskim przedsiębiorcom w osiągnięciu umiejętności koniecznych do założenia lub skutecznego prowadzenia małego przedsiębiorstwa w Europie.

⁽²³⁾ Europejska Sieć Przedsiębiorczości (europa.eu): sieć pomagająca przedsiębiorstwom wprowadzać innowacje i rozwijać się na skalę międzynarodową. Jest to największa na świecie sieć wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

⁽²⁴⁾ Zob. na przykład Wczesne ostrzeżenie – wojna w Ukrainie: uchodźcy przybywający do UE z Ukrainy mogą padać ofiarą wyzysku w ramach handlu ludźmi | Europol (europa.eu)

⁽²⁵⁾ COM(2021) 171 final

⁽²⁶⁾ Nowy plan zwalczania handlu ludźmi służący ochronie osób uciekających z Ukrainy przed wojną (europa.eu)

- **niekorzystania z możliwości – przewidzianej w art. 12 dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony – dawania pierwszeństwa dostępu do rynku pracy obywatelom Unii Europejskiej** oraz obywatelom państw związanych Porozumieniem o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub legalnie przebywającym obywatelem państw trzecich otrzymującym zasiłki dla bezrobotnych;
- zapewnienia, aby podejmując działania na rynku pracy, **zawsze uwzględniano perspektywę osób z niepełnosprawnościami**, zapewniania dostępności informacji i usług, zgodnie z zasadą 17 Europejskiego filaru praw socjalnych i zobowiązaniami podjętymi w ramach Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Przykłady istotnych projektów finansowanych ze środków unijnych

Projekty finansowane ze środków unijnych ⁽²⁷⁾ mogą służyć jako źródło inspiracji i przykłady dobrych praktyk. Na przykład w zakresie integracji osób ubiegających się o azyl i uchodźców szczególnie skuteczne okazały się **przyspieszone programy integracji** koncentrujące się na dwóch kwestiach – nauce języka i szkoleniu w miejscu pracy.

Propagowanie możliwości stojących przed pracownikami będącymi uchodźcami (FORWORK) ⁽²⁸⁾ to projekt pilotażowy finansowany w ramach EaSI służący integracji na rynku pracy osób ubiegających się o azyl i uchodźców przebywających w ośrodkach recepcyjnych w Piemontcie (Włochy) i Albanii. Projekt ten obejmuje ocenę umiejętności i usługi mentoringu uwarunkowanego płcią, w połączeniu z kursami językowymi i szkoleniem zawodowym, co zmierza do opracowania indywidualnego planu integracji.

Kolejnym projektem pilotażowym finansowanym w ramach EaSI jest projekt **pobudzenia przyspieszonego działania (FAB)** ⁽²⁹⁾, który koncentrował się na podejściu miejskim na rzecz przyspieszonych ścieżek integracji na rynku pracy uchodźców i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem uchodźczyń. W ramach tego partnerstwa współpracę podjęły: Belgrad, Berlin, Madryt, Mediolan, Sztokholm i Wiedeń.

Przykładem udanego partnerstwa wielu zainteresowanych stron jest projekt **Labour INT** ⁽³⁰⁾, w ramach którego propaguje się ścieżki wielopoziomowej integracji (od chwili przyjazdu do podjęcia pracy, z uwzględnieniem edukacji, szkoleń i pośrednictwa pracy) osób ubiegających się o azyl i uchodźców w oparciu o interesy i zdolności przedsiębiorstw, izb przemysłowo-handlowych, związków zawodowych i stowarzyszeń migrantów.

Wśród projektów finansowanych w ramach EFS dotyczących integracji na rynku pracy migrantek można wymienić projekt **Stark im Beruf** ⁽³¹⁾ (Niemcy) skierowany do matek ze środowisk migracyjnych, projekt **Mirjam** ⁽³²⁾ skierowany do kobiet przybywających do Szwecji oraz projekt **CIAO** ⁽³³⁾ (Luksemburg) skierowany do kobiet ze środowisk migracyjnych.

2.2. Tworzenie map umiejętności i szybkie uznawanie kwalifikacji

Aby szybko zintegrować się na rynku pracy, osoby korzystające z tymczasowej ochrony i osoby korzystające z odpowiedniej ochrony przewidzianej w prawie krajowym muszą być w stanie wykazać posiadane umiejętności i kwalifikacje. Szereg państw członkowskich wprowadza procedury służące ocenie równoważności studiów i kwalifikacji w sytuacji, w której dokumentacja jest dostępna, a w przeciwnym razie w celu walidacji dotychczasowych efektów uczenia się i nabytych umiejętności oraz doświadczenia (np. w drodze testów, oceny umiejętności praktycznych lub demonstracji umiejętności, rozmów lub samooceny dokonywanej przez internet). Ważne jest, aby środki te nie stwarzały zbędnych przeszkód w uzyskaniu skutecznego dostępu do rynku pracy, w tym na przykład w ramach wymogów językowych.

⁽²⁷⁾ Przykładowe projekty można znaleźć na: stronie internetowej EFS, stronie internetowej EFS+ i europejskiej stronie internetowej na temat integracji. Najnowsze przykłady dobrych praktyk w zakresie integracji uchodźców i migrantów podsumowano w sprawozdaniach końcowych i tematycznych z Konferencji Wzajemnego Uczenia się z lat 2021, 2020 i 2019.

⁽²⁸⁾ Forwork

⁽²⁹⁾ FAB

⁽³⁰⁾ Labour-INT

⁽³¹⁾ Stark im Beruf

⁽³²⁾ Mirjam

⁽³³⁾ CIAO

Umożliwienie wykonywania zawodów regulowanych, w tym różnym grupom pracowników służby zdrowia i pracowników dydaktycznych, zwykle wymaga przeprowadzenia oceny i formalnego uznania zagranicznych kwalifikacji. Zalecenie w sprawie uznawania kwalifikacji zawiera wytyczne i praktyczne porady dotyczące zapewnienia szybkiego, sprawiedliwego i elastycznego procesu uznawania, a także w zaleceniu tym podkreślono znaczenie ułatwiania uznawania kwalifikacji akademickich, np. dyplomów szkół wyższych. Większość programów edukacyjnych, w tym uczenie się lub świadectwa na rynku pracy i u pracodawcy, nie wiąże się jednak z zawodami regulowanymi. Ponadto wiele osób mogło również nabyć umiejętności, wykonując pracę, prowadząc przedsiębiorstwo lub też w innych okolicznościach, np. w ramach udziału w wolontariacie. Takie umiejętności mogą być bardzo cenne na rynku pracy, a jednocześnie istnieje ryzyko, że nie zostaną one uznane i pozostaną niedocenione.

Komisja oferuje szereg narzędzi dotyczących umiejętności dla użytkowników końcowych i pośredników, takich jak narzędzie do tworzenia profilu umiejętności obywateli państw trzecich⁽³⁴⁾, które obecnie jest dostępne w języku ukraińskim. Narzędzie to może być przydatne dla posługujących się językiem ukraińskim osób poszukujących pracy i osób chcących kontynuować szkolenia i studia. Narzędzie to pomaga sporządzić profil umiejętności i zgromadzić dowody na potwierdzenie kwalifikacji i doświadczenia w ramach ustrukturyzowanej rozmowy. Od czerwca europejska klasyfikacja umiejętności, kompetencji, kwalifikacji i zawodów (ESCO)⁽³⁵⁾ będzie dostępna również w języku ukraińskim, co ma ułatwić korzystanie z narzędzia do tworzenia profilu umiejętności i podobnych narzędzi wykorzystywanych przez prywatne podmioty wdrażające. Pod koniec kwietnia 2022 r. uruchomiono ukraińską wersję językową portalu ePortfolio Europass⁽³⁶⁾. Ponadto Komisja jest w trakcie uruchamiania inicjatywy pilotażowej unijnej puli talentów⁽³⁷⁾; w ramach tych przygotowań kieruje opracowywaniem unijnego portalu internetowego, na którym osoby uciekające z Ukrainy będą mogły zarejestrować posiadane umiejętności i wyrazić chęć znalezienia zatrudnienia, co ułatwi stworzenie mapy umiejętności posiadanych przez osoby należące do tej społeczności oraz znalezienie przez te osoby odpowiednich pracodawców. Projekt tej inicjatywy pilotażowej jest rozwijany w porozumieniu z państwami członkowskimi i głównymi zainteresowanymi stronami.

W celu zapewnienia, aby zarówno pracodawcom, jak i placówkom edukacyjnym łatwiej było zrozumieć ukraińskie kwalifikacje w kontekście transgranicznym, Komisja wspólnie z Europejską Fundacją Kształcenia (ETF), ukraińskimi władzami⁽³⁸⁾ i państwami członkowskimi UE prowadzi prace zmierzające do porównania ukraińskich krajowych ram kwalifikacji z europejskimi ramami kwalifikacji (ERK). Europejska Fundacja Kształcenia stworzyła centrum zasobów⁽³⁹⁾ zawierające informacje dla osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie na temat możliwości kontynuacji kształcenia i szkolenia oraz uzyskania pomocy w kwestii uznania ich kwalifikacji, a ponadto centrum to jest pomocne dla osób potrzebujących pomocy w interpretacji takich kwalifikacji. Komisja rozważa również możliwość wykorzystania europejskich poświadczeń cyfrowych w dziedzinie uczenia się do celów ponownego wydawania dyplomów osobom, które uciekły przed wojną i nie mają niezbędnych dokumentów.

Komisja zachęca państwa członkowskie, aby wprowadzając środki w zakresie tworzenia map i uznawania umiejętności i kwalifikacji:

- **zapewniały możliwość docenienia, przeanalizowania i szybkiego uznawania umiejętności i kwalifikacji, zależnie od potrzeb i niezależnie od dostępności dokumentacji**, np. w drodze wsparcia w tworzeniu CV, testowania umiejętności i uzupełniania brakujących kwalifikacji. Do celów wsparcia szybkiego, niegenerującego kosztów i prostego stworzenia wykazu i uznania umiejętności i kwalifikacji oraz zapewnienia, aby osoby uciekające przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie faktycznie miały dostęp do informacji na temat możliwości uznawania umiejętności i kwalifikacji, konieczna jest współpraca między publicznymi służbami zatrudnienia, partnerami społecznymi, instytucjami odpowiedzialnymi za walidację i uznawanie kwalifikacji, takimi jak sieć krajowych ośrodków ds. uznawalności akademickiej i informacji⁽⁴⁰⁾, a także ukraińskimi władzami;
- zachęciły służby odpowiedzialne za ocenę i uznawanie wcześniejszego doświadczenia i efektów uczenia się, w tym uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, do proaktywnego nawiązywania kontaktów z osobami uciekającymi **przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie** i organizacjami wspierającymi takie osoby w celu umożliwienia wsparcia osób posiadających wszelkiego rodzaju umiejętności, które zostaną zidentyfikowane i pogrupowane.

⁽³⁴⁾ Profil umiejętności (europa.eu): to wielojęzyczne narzędzie jest przeznaczone do stosowania przez organizacje oferujące pomoc obywatelom państw trzecich. Pomaga ono sporządzić wykaz umiejętności, kwalifikacji i doświadczenia zawodowego obywateli państw trzecich oraz udzielić tym osobom indywidualnej porady co do dalszych działań, jak np. uznawanie dyplomów, walidacja umiejętności, doskonalenie zawodowe lub usługi wsparcia zatrudnienia.

⁽³⁵⁾ Strona internetowa (europa.eu). ESCO to europejska wielojęzyczna klasyfikacja umiejętności, kompetencji, kwalifikacji i zawodów. ESCO działa na zasadzie słownika – w narzędziu tym określa się, identyfikuje i klasyfikuje zawody i umiejętności zawodowe istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia.

⁽³⁶⁾ Strona główna | Europass: jest to zestaw narzędzi internetowych ułatwiających użytkownikom tworzenie CV i listów motywacyjnych oraz znalezienie pracy i kursów w UE.

⁽³⁷⁾ Etapy uruchomienia tej inicjatywy pilotażowej przedstawiono w komunikacie Komisji pt. „Przyciąganie umiejętności i talentów do UE” z dnia 27 kwietnia 2022 r. (COM(2022) 657 final).

⁽³⁸⁾ W tym Ministerstwo Edukacji, Krajowa Agencja Kwalifikacji, Krajowa Agencja ds. Zapewniania Jakości Szkolnictwa Wyższego, ośrodek NARIC.

⁽³⁹⁾ Informacje dotyczące edukacji i pracy dla obywateli Ukrainy i państw UE | ETF (europa.eu)

⁽⁴⁰⁾ Enic-Naric: sieć ENIC-NARIC (europejska sieć ośrodków informacyjnych w regionie europejskim – sieć krajowych ośrodków ds. uznawalności akademickiej i informacji w Unii Europejskiej) opracowała projekt Erasmus+ Q-entry, bazę danych obejmującą państwa członkowskie i kraje spoza UE oraz zawierającą informacje na temat kwalifikacji uzyskanych po ukończeniu szkoły, które dają dostęp do szkolnictwa wyższego.

Przykłady istotnych projektów finansowanych ze środków unijnych

W Belgii (Walonia) projekt „**centrów walidacji umiejętności** ⁽⁴¹⁾” wspierany ze środków EFS może być pomocny dla osób z doświadczeniem zawodowym uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie w oficjalnym i bezpłatnym uznaniu posiadanych umiejętności. Oficjalne uznanie przydaje się do udowodnienia umiejętności przed pracodawcą, wznowienia szkoleń ze zwolnieniem z jego części lub uzyskania możliwości wykonywania danego zawodu.

2.3. Kształcenie zawodowe podstawowe

Komisja współpracuje z Europejską Fundacją Kształcenia z myślą o wspieraniu kontynuacji uczenia się przez osoby uczące się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego z wykorzystaniem narzędzi internetowych. W szczególności Europejska Fundacja Kształcenia współpracuje z ukraińskimi władzami i pozostałymi partnerami w celu identyfikacji i zgromadzenia internetowych treści dydaktycznych i zasobów szkoleniowych – takich jak mikro kursy i krótkie moduły zawodowe realizowane w państwach członkowskich i krajach partnerskich – które można by rozpowszechnić na szeroką skalę wśród osób uczących się wysiedlonych z Ukrainy, a także możliwości uczenia się w kierunku uzyskania kompetencji i mikroświadczeń w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego.

Badanie dotyczące środków w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego

Aby uzyskać informacje na temat środków w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego wprowadzonych do tej pory w państwach członkowskich oraz wesprzeć wymianę dobrych praktyk, w marcu 2022 r. Komisja przeprowadziła **badanie** wśród członków Komitetu Doradczego ds. Szkolenia Zawodowego, dyrektorów generalnych zajmujących się kwestią kształcenia i szkolenia zawodowego, europejskich stowarzyszeń organizatorów kształcenia i szkolenia zawodowego i członków Paktu na rzecz umiejętności (m.in. przedsiębiorstwa, stowarzyszenia, izby handlowe, organizatorzy szkoleń).

Wstępne wyniki ⁽⁴²⁾ dają ogólny obraz działań podjętych do tej pory przez państwa członkowskie i obejmują przykłady dobrych praktyk, które mogą stanowić źródło inspiracji dla innych. Takie dobre praktyki obejmują przyspieszone procedury, procedury w zakresie równoważności studiów i walidacji, indywidualne plany, mentoring i doradztwo, uczenie się oparte na pracy i zajęcia przygotowawcze, w tym nauka języka i umiejętności interpersonalne.

Komisja zachęca państwa członkowskie do:

- **zapewnienia szybkiego dostępu do wstępnego kształcenia i szkolenia zawodowego, w tym przygotowania zawodowego** oraz do **rozszerzenia – we współpracy z partnerami społecznymi i gospodarczymi – możliwości wysokiej jakości uczenia się opartego na pracy i przygotowania zawodowego**, zgodnie z zasadami określonymi w europejskich ramach jakości i skuteczności programów przygotowania zawodowego ⁽⁴³⁾, z uwzględnieniem kwestii wynagrodzenia;

⁽⁴¹⁾ CVDC | Site de la validation des compétences (validationdescompetences.be)

⁽⁴²⁾ Wstępne wyniki: badanie dotyczące włączania ukraińskich uchodźców do programów kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) – Zatrudnienie, Sprawy Społeczne i Włączenie Społeczne – Komisja Europejska (europa.eu).

⁽⁴³⁾ Zalecenie Rady z dnia 15 marca 2018 r. w sprawie europejskich ram jakości i skuteczności przygotowania zawodowego (Dz.U. C 153 z 2.5.2018, s. 1).

- **wspierania organizatorów kształcenia i szkolenia zawodowego** poprzez zapewnienie dodatkowego finansowania, zwiększenie elastyczności pod względem dostosowywania programów szkoleń w celu uwzględnienia potrzeb osób uczących się uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie oraz **rozważenie zatrudniania osób korzystających z tymczasowej ochrony lub z odpowiedniej ochrony przewidzianej w prawie krajowym będących nauczycielami i instruktorami zawodu;**
- **uznawania nabytego doświadczenia i kwalifikacji** z zastosowaniem funkcjonujących już procesów walidacji, aby prawidłowo przydzielać konkretne ścieżki uczenia się, oraz angażowania partnerów społecznych i gospodarczych w pomoc młodym osobom uczącym się z Ukrainy przy podchodzeniu do egzaminów zawodowych w celu uzyskania świadectw poświadczających kompetencje zawodowe;
- **przeanalizowania możliwości przedłużenia trwających zagranicznych pobytów obywateli Ukrainy biorących udział w szkoleniach zawodowych w ramach programu Erasmus+,** które to osoby nie mogą wrócić do domu i mogą ubiegać się o tymczasową ochronę.

Przykłady istotnych projektów finansowanych ze środków unijnych

W ramach realizowanego w Bukareszcie i dofinansowanego ze środków EFS projektu „First Room” **szkoła zawodowa Concordia** ⁽⁴⁴⁾ oferuje szkolenia i usługi doradztwa w celu wsparcia integracji społecznej dzieci i młodzieży, które ostatnio zostały objęte systemem ochrony ze strony państwa. Ta szkoła zawodowa zajmuje się certyfikacją kompetencji takich osób, a także wprowadzaniem w specyfikę zawodu. Zintegrowane usługi obejmują również wsparcie dla osób młodych, które nie są już objęte takim systemem, i polegają na wynajmie mieszkań i pokoiów dostępnych w ośrodku przejściowym Concordia. Obecnie wsparciem objęte są również osoby uciekające przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie.

2.4. Możliwości zmiany kwalifikacji i podnoszenia kwalifikacji przez osoby dorosłe służące ułatwieniu dostępu do rynku pracy

Osobom korzystającym z tymczasowej ochrony należy zapewnić dostęp do możliwości edukacyjnych dla osób dorosłych, szkolenia zawodowego i możliwości praktycznego zdobywania umiejętności zawodowych. W integracji migrantów i uchodźców niezwykle skuteczne okazały się praktyczne szkolenia w miejscu pracy. Ponadto podstawowym elementem decydującym o pomyślnym uczestnictwie w rynku pracy i społeczeństwie (również pod względem świadomości migrantów w zakresie ich praw i korzystania z tych praw) jest zwiększenie miękkich i twardych umiejętności (w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości, samorozwoju i umiejętności obsługi komputera), zwłaszcza poprawa znajomości języka (w tym w ramach czynności zawodowych). Ponadto inwestując dzisiaj w umiejętności osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie, państwa członkowskie mogą w istotny sposób przyczynić się do przyszłej odbudowy Ukrainy.

Komisja zachęca państwa członkowskie, aby wprowadzając środki dotyczące kształcenia i szkolenia osób dorosłych:

- **jak najszybciej zapewniły ukierunkowane możliwości zmiany i podnoszenia kwalifikacji, kształcenia i szkolenia zawodowego lub możliwości praktycznego zdobywania umiejętności zawodowych przez osoby korzystające z ochrony,** uwzględniając potrzeby konkretnych grup (np. kobiet, osób z niepełnosprawnościami, mniejszości) oraz wspierały takie osoby w skutecznym korzystaniu z tych możliwości. Państwa członkowskie zachęca się do współpracy z organizatorami kształcenia i szkolenia, partnerami społecznymi i gospodarczymi i sektorem prywatnym w celu zapewnienia, aby takie możliwości były odpowiednie, biorąc pod uwagę potrzeby na rynku pracy i niedobory wykwalifikowanej siły roboczej;
- **wprowadziły środki wsparcia i prowadziły działania informacyjne, aby ułatwić korzystanie z możliwości zmiany i podnoszenia kwalifikacji,** w tym pomagały przy identyfikacji odpowiednich programów i wsparcia finansowego (takich jak bony na szkolenia i indywidualne rachunki szkoleniowe).

⁽⁴⁴⁾ Komisarz Schmit z wizytą w miejscach realizacji projektów finansowanych w ramach EFS w Rumunii służących wsparciu uchodźców z Ukrainy | Europejski Fundusz Społeczny Plus (europa.eu)

Przykłady istotnych projektów finansowanych ze środków unijnych

Ośrodek Omnia Skills Centre ⁽⁴⁵⁾ (Finlandia), objęty wsparciem w ramach Erasmus+, świadczy usługi na rzecz imigrantów w Espoo, które to usługi mają zwiększyć poziom umiejętności zawodowych tych osób i sprzyjać ich zatrudnieniu. Ośrodek ten m.in. organizuje szkolenia, coaching, doradztwo i kursy języka fińskiego.

Finansowany w ramach EFS projekt **Bremen Integration Qualification** ⁽⁴⁶⁾ (Niemcy) koncentruje się na dostępie do edukacji i tworzeniu ścieżek na rzecz zatrudnienia imigrantów w wieku 18–26 lat, co obejmuje również organizację intensywnych kursów językowych. Już teraz w ramach tego projektu realizowanego pod kierownictwem Czerwonego Krzyża wsparciem obejmuje się osoby młode uciekające przed wojną w Ukrainie.

2.5. Umożliwienie osobom dorosłym uzupełnienia wykształcenia

Państwa członkowskie mogą umożliwić osobom dorosłym korzystającym z tymczasowej ochrony korzystanie z powszechnego systemu edukacji. Takie działania mogą być przydatne dla osób, które nie mogły ukończyć kształcenia formalnego i uzyskać wykształcenia średniego II stopnia lub były zmuszone przerwać studia wyższe w wyniku inwazji, lub też dla osób, które nie miały możliwości rozpocząć studiów wyższych. Działanie te przyniosą korzyści nie tylko danym osobom, ale i UE, a w ostatecznym rozrachunku również Ukrainie.

Komisja zachęca państwa członkowskie, aby wprowadzając krajowe środki dotyczące uzupełnienia wykształcenia przez osoby dorosłe:

- **zapewniały osobom dorosłym uciekającym przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie możliwości uzyskania dostępu do kształcenia ogólnego, w tym w ramach kształcenia wyrównawczego.** Takie możliwości musiałyby być elastyczne i ukierunkowane w celu uwzględnienia potrzeb osób korzystających z tymczasowej ochrony i osób korzystających z odpowiedniej ochrony przewidzianej w prawie krajowym. W tym zakresie państwa członkowskie zachęca się do współpracy z zainteresowanymi stronami, w tym ze środowisk społeczeństwa obywatelskiego i organizacji społeczności lokalnej, z myślą o wspieraniu osób fizycznych w skutecznym korzystaniu z tych możliwości;
- **zapewniały osobom dorosłym uciekającym przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie, zainteresowanym podjęciem nauki w instytucjach szkolnictwa wyższego** możliwości ukończenia studiów już rozpoczętych lub rozpoczęcia nowych programów. W tym celu państwa członkowskie mogą zachęcać instytucje szkolnictwa wyższego do przyjmowania takich osób lub umożliwienia im zdalnej kontynuacji studiów oraz wspierać te instytucje w tych działaniach, w tym na przykład w drodze propagowania współpracy między unijnymi i ukraińskimi instytucjami szkolnictwa wyższego, także w celu ułatwienia w stosownym czasie reintegracji w systemie ukraińskim;
- **zapewniły dostęp do infrastruktury, w tym ośrodków egzaminacyjnych i sprzętu informatycznego, oraz współpracowały z ukraińskimi władzami, aby umożliwić osobom przesiedlonym podchodzenie do egzaminów wstępnych** zapewniających dostęp do ukraińskiego szkolnictwa wyższego.

⁽⁴⁵⁾ Wsparcie i szkolenia dla imigrantów w ośrodku Omnia Skills Centre | Omnia

⁽⁴⁶⁾ Tworzenie ścieżek na rzecz zatrudniania imigrantów w drodze nauki języka | Europejski Fundusz Społeczny Plus (europa.eu)

3. WSPARCIE ZE ŚRODKÓW UNIJNYCH

Działania przedstawione w niniejszym komunikacie można wspierać w ramach różnych funduszy i inicjatyw UE. Niedawne zmiany obowiązujących obecnie rozporządzeń dotyczyły w szczególności niewykorzystanych środków finansowych w okresie programowania 2014–2020, chodzi tu zwłaszcza o Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) i Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (FAMI).

Inicjatywa CARE („Działanie w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie”) obejmowała zmianę rozporządzeń regulujących te fundusze ⁽⁴⁷⁾ służącą głównie zapewnieniu państwom członkowskim większej elastyczności w celu szybkiej mobilizacji unijnych funduszy spójności bez konieczności zmiany ich zakresu.

Inicjatywa CARE

W rozporządzeniu CARE wprowadzono następujące głównie zmiany:

- Uwzględniono wsparcie operacji związanych z kryzysem w Ukrainie od 24 lutego 2022 r., również wobec wniosków przedstawionych po tej dacie.
- Państwa członkowskie mogą korzystać z EFRR lub EFS do finansowania działań kwalifikujących się w ramach drugiego funduszu bez żadnych ograniczeń. Na przykład środki EFRR przeznaczone na projekty infrastrukturalne można przenieść i przeznaczyć na włączenie społeczne, opiekę i edukację w ramach działań objętych EFS i na odwrót – środki EFS można wykorzystać na finansowanie sprzętu i infrastruktury na rzecz uchodźców uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie.
- Państwa członkowskie mogą korzystać ze 100 % zwrotu wydatków zadeklarowanych Komisji do 30 czerwca 2022 r. ⁽⁴⁸⁾
- Ponadto na działania związane z kryzysem państwa członkowskie mogą również przeznaczyć ich przydział REACT-EU (łącznie nawet 10 mld EUR).
- Państwa członkowskie otrzymały dodatkowe płatności zaliczkowe REACT-EU w wysokości 3,5 mld EUR (czego beneficjentami są zwłaszcza państwa członkowskie, które przyjęły najwięcej osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie ⁽⁴⁹⁾).
- Państwa członkowskie mogą przyjmować nowy koszt jednostkowy na poziomie 40 EUR tygodniowo na osobę, co ułatwi zapewnienie natychmiastowej pomocy, a jednocześnie uprości przepisy dotyczące deklaracji wydatków ⁽⁵⁰⁾.

⁽⁴⁷⁾ Rozporządzenie (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 320) i Rybackiego oraz rozporządzenie (UE) nr 223/2014 w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (Dz.U. L 72 z 12.3.2014, s. 1).

⁽⁴⁸⁾ Za okres obrachunkowy rozpoczynający się 1 lipca 2021 r. i kończący się 30 czerwca 2022 r.

⁽⁴⁹⁾ Zwiększono poziom początkowych płatności zaliczkowych REACT-EU z 11 % do 15 % w przypadku wszystkich państw członkowskich oraz do 45 % w przypadku państw członkowskich pierwszej linii (HU, PL, RO, SK) i państw członkowskich, w których liczba uchodźców z Ukrainy jest proporcjonalnie największa w stosunku do krajowej liczby ludności (ponad 1 % liczby ludności według stanu na 23 marca: AT, BG, CZ, EE, LT).

⁽⁵⁰⁾ Ukraina: ułatwienie i przyspieszenie wykorzystania środków z funduszu spójności przez państwa członkowskie na zaspokojenie pilnych potrzeb uchodźców | Europejski Fundusz Społeczny Plus (europa.eu). Z pomocy tej będzie mogła skorzystać każda osoba, której udzielono tymczasowej ochrony na podstawie dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony, przez okres 13 tygodni od przybycia.

Rozporządzeniem (UE) 2022/585, przyjętym 6 kwietnia ⁽⁵¹⁾, przedłużono okres wdrażania Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (FAMI) i Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) – granice, wizy i policja o jeden rok (do czerwca 2024 r.) i odblokowano środki FAMI na lata 2014–2020 wcześniej przeznaczone na określone konkretne cele.

Aby wesprzeć państwa członkowskie w jak najlepszym wykorzystaniu możliwości finansowania i rozwiązań w zakresie programowania, Komisja opracowała orientacyjny wykaz środków kwalifikujących się w ramach EFS, FEAD, EFRR, FAMI i Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego – granice i wizy oraz stworzyła stronę internetową z pytaniami i odpowiedziami ⁽⁵²⁾ dostępną głównie, ale nie wyłącznie dla organów odpowiedzialnych za programy, która to strona służy do szybkiego i skoordynowanego udzielania odpowiedzi państwom członkowskim.

W ramach EFS można finansować większość działań przedstawionych w poprzednich sekcjach, takich jak mentoring, poradnictwo zawodowe, zmiana i podnoszenie kwalifikacji, staże, przygotowanie zawodowe i praktyki, wsparcie na rzecz publicznych służb zatrudnienia, a także rozwiązania pozwalające uniknąć dyskryminacji i zapewnić dostępność informacji dla wszystkich pracowników. Z EFS można również finansować koszty związane z personelem pracującym z osobami uciekającymi przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie na granicach albo w innych miejscach w państwach członkowskich, a także edukację dzieci i dorosłych oraz dostęp do świadczeń medycznych, mieszkalnictwa i usług socjalnych.

Ponadto EFRR można wykorzystywać do wspierania dostępu do powszechnych, wolnych od segregacji usług w zakresie kształcenia, zatrudnienia i szkolenia, ochrony zdrowia i opieki społecznej za sprawą rozwoju dostępnej infrastruktury (np. budowa/modernizacja/rozbudowa) i powiązanych urządzeń. Środki z FAMI oraz Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego – granice i wizy i Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego – część dotycząca współpracy policyjnej można wykorzystywać na pokrycie kosztów zaspokojenia pierwszych potrzeb przy przyjmowaniu osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie, a także – w przypadku FAMI – integracji w państwach przyjmujących.

Oprócz wsparcia na realizację głównego celu EFS, jakim jest poprawa możliwości zatrudnienia w perspektywie długoterminowej, w ramach tego funduszu można również wspierać środki nadzwyczajne, takie jak dostarczanie żywności i podstawowej pomocy materialnej, pokrywanie kosztów zakwaterowania i transportu, pod warunkiem że cele te wiążą się z indywidualną ścieżką integracji w państwie udzielającym pomocy. FEAD ma szerszy zakres i może być wykorzystywany bez względu na status i miejsce pobytu beneficjentów na dostarczanie podstawowej pomocy materialnej, w tym żywności, produktów higienicznych, produktów dla niemowląt i dzieci itp.

Finansowanie z InvestEU, zwłaszcza w ramach gwarancji w obszarze umiejętności i kształcenia, można wykorzystywać do celów wspierania podnoszenia kwalifikacji przez poszczególne osoby lub rozszerzenia usług świadczonych przez organizatorów kształcenia i szkolenia, a także do celów samozatrudnienia oraz wspierania przedsiębiorstw w rekrutacji i szkoleniu osób przesiedlonych. Ponadto w ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego ⁽⁵³⁾ będzie można zapewniać państwom członkowskim, na ich wniosek, wsparcie techniczne służące ułatwieniu dostępu do zatrudnienia i szkoleń, włączenia społecznego i kształcenia.

W ramach Erasmus+ przewidziano elastyczność, dzięki której udało się zmobilizować możliwości uzyskania finansowania. Na przykład nauczyciele i trenerzy uciekający przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie mogą otrzymywać wsparcie finansowe, które ma ułatwić ich integrację i pomóc im uzyskać umiejętności niezbędne do pracy w ramach unijnych systemów kształcenia. Wykwalifikowanych pracowników można tymczasowo oddelegowywać do regionów, w których przebywają osoby uciekające przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie. Ponadto instytucje kształcenia i szkolenia biorące udział w projektach współpracy Erasmus+ są zdolne do szybkiego przyjmowania uczniów. Środki finansowe przeznaczone na finansowanie projektów współpracy Erasmus+ można wykorzystywać w sposób elastyczny, aby umożliwić integrację dzieci uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie.

Ponadto potrzeby związane ze wspieraniem osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie można nadal uwzględniać w trwających pracach nad programami spójności na lata 2021–2027. Programy te – po ich przyjęciu – będzie można również wykorzystywać na finansowanie środków wspierających osoby uciekające przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie w obszarze zatrudnienia, kształcenia i szkolenia, włączenia społecznego, mieszkalnictwa, służby zdrowia i opieki społecznej, a także żywności i podstawowej pomocy materialnej (dzięki połączeniu FEAD i EFS+) ⁽⁵⁴⁾. Wydatki w ramach tych programów są kwalifikowalne począwszy od 1 stycznia 2021 r.

⁽⁵¹⁾ Rozporządzenie (UE) 2022/585 w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) nr 514/2014 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Funduszu Azylu, Migracji i Integracji oraz instrumentu na rzecz wsparcia finansowego współpracy policyjnej, zapobiegania i zwalczania przestępczości oraz zarządzania kryzysowego, (UE) nr 516/2014 ustanawiającego Fundusz Azylu, Migracji i Integracji oraz (UE) 2021/1147 ustanawiającego Fundusz Azylu, Migracji i Integracji.

⁽⁵²⁾ Jest to częściowo publiczna strona internetowa głównie, ale nie wyłącznie dostępna dla organów odpowiedzialnych za programy.

⁽⁵³⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/240 z dnia 10 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument Wsparcia Technicznego.

⁽⁵⁴⁾ Komisja opublikowała „zestaw narzędzi dotyczący wykorzystania funduszy UE do celów integracji osób ze środowisk migracyjnych na okres programowania 2021–2027” z myślą o promowaniu wykorzystania EFRR, EFS+ i FAMI w komplementarny sposób do celów integracji osób ze środowisk migracyjnych.

Komisja zachęca państwa członkowskie do:

- **korzystania z dostępnych środków finansowych w optymalny sposób** przy realizacji wszystkich działań, których dotyczą wytyczne przedstawione w niniejszym komunikacie;
- **koordynacji działań między poszczególnymi odpowiedzialnymi organami, w tym organami na szczeblu regionalnym i lokalnym**, aby podejmowane działania były adekwatne i wzajemnie się uzupełniały;
- **koordynacji działań z Komisją** i korzystania z wyżej wskazanej strony internetowej zawierającej pytania i odpowiedzi.

4. WNIOSKI I DALSZE DZIAŁANIA

Państwa członkowskie zachęca się do kontynuowania działań wspierających osoby uciekające przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie i ułatwiających ich integrację na rynku pracy, zgodnie z wytycznymi przedstawionymi w niniejszym komunikacie i pozostałymi inicjatywami przedstawionymi do tej pory na szczeblu UE. Państwa członkowskie zachęca się do współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami w celu zapewnienia kompleksowej i skoordynowanej reakcji oraz wykorzystania całego wsparcia dostępnego na szczeblu UE, w tym finansowania.

Komisja jest gotowa dalej współpracować z organami krajowymi i innymi odpowiednimi zainteresowanymi stronami i nadal będzie zapewniać wytyczne z uwzględnieniem zmieniających się okoliczności, w tym za pośrednictwem platformy solidarności i platformy zawierającej pytania i odpowiedzi na temat funduszy. Komisja nadal będzie również wspierać wzajemne uczenie się wśród państw członkowskich, gromadzić informacje na temat działań podejmowanych przez państwa członkowskie ⁽³⁵⁾, zwłaszcza za pośrednictwem specjalnych sieci, takich jak sieć publicznych służb zatrudnienia i Komitet Doradczy ds. Szkolenia Zawodowego, oraz udzielać istotnych informacji osobom uciekającym przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie w specjalnej przestrzeni internetowej ⁽³⁶⁾ i mediach społecznościowych. Każde obecnie wydane euro i podjęte działanie na rzecz rozwoju osobistego osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie stanowi wkład w przyszłość UE i Ukrainy.

⁽³⁵⁾ Korzystając z ankiet i dalszych działań w zakresie monitorowania, takich jak działania prowadzone przez Eurofound, Cedefop i ETF.

⁽³⁶⁾ Informacje dla osób uciekających z Ukrainy przed wojną | Komisja Europejska (europa.eu)